

1.

HRVATSKA U DOBA OBLIKOVANJA NACIJA I NACIONALNIH DRŽAVA

SVIJET I EUROPA U “DUGOM 19. STOLJEĆU”

1. Zaokruži slova ispred osobitosti koje se odnose na „dugo 19. stoljeće”.

- a) porast broja stanovnika
- b) agrarno i ruralno društvo
- c) 1789. – 1918.
- d) industrijalizacija i razvoj gradova
- e) jačanje feudalizma
- f) stvaranje modernih nacija

2. Navedi tri promjene u hrvatskim krajevima u 19.stoljeću.

1. _____
2. _____
3. _____

3. Analiziraj američki Rat za neovisnost popunjavanjem tablice traženim podacima.

RAT ZA NEOVISNOST	
uzrok	
trajanje	
posljedica	
dokument kojim je proglašen nastanak nove države	

4. Pojmove iz desnog stupca poveži s pojmovima iz lijevoga, a koji se odnose na podjelu vlasti u SAD-u.

sudbena vlast

Kongres

izvršna vlast

Vrhovni sud

zakonodavna vlast

predsjednik

5. Promotri karikaturu i odgovori na pitanja.

Istraži i objasni što je karikatura.

Promisli i zaključi što prikazuje priložena karikatura.
Objasni svoj odgovor.

Navedi tri staleža u francuskom društvu i tko im je pripadao. Na karikaturi označi koja osoba predstavlja prvi, koja drugi, a koja treći stalež.

1. _____

2. _____

3. _____

Pomoću karikature i teksta u udžbeniku opiši nejednakosti među staležima u najmanje tri cjelovite rečenice.

6. Pročitaj sljedeći tekst i kratko odgovori na pitanja.

Osnovno je načelo da su ljudi rođeni slobodni i ravnopravni (čl. 1). Svrha je polit. udruživanja očuvanje prirodnih prava, tj. slobode, privatnoga vlasništva, nepovredivosti osobe i otpora ugnjetavanju (čl. 2). Suverenitet počiva jedino u narodu (čl. 3). Zakon je izraz opće volje, svi su građani jednaki pred zakonom i imaju pravo sudjelovati u njegovu donošenju pa su im zato jednako dostupne sve javne službe (čl. 6). Nitko ne može biti uhićen osim u slučajevima predviđenima zakonom i na temelju postupka propisanoga zakonom (čl. 7). Slobode vjere (čl. 10), misli i govora jamče se unutar granica javnoga poretka i zakona (čl. 11). Jamstva prava

i podjela vlasti nužni su elementi ustavnosti svakog poretka (čl. 16). Privatno je vlasništvo nepovredivo, osim u slučaju na temelju zakona utvrđene javne potrebe i uz pravednu naknadu (čl. 17).

(Deklaracija o pravima čovjeka i građanina.

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.

Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025.

Pristupljeno 10.12.2025.

<https://enciklopedija.hr/clanak/>

deklaracija-o-pravima-covjeka-i-gradjanina)

Kako se zove dokument koji sadrži navedeni tekst?

Tko je, gdje i kada objavio taj dokument?

S kojim povijesnim događajem u Francuskoj povezujemo taj dokument?

Koji je bio uzrok tom događaju?

Navedi tri posljedice tog događaja.

7. Dopuni rečenice.

Godine _____ s vlasti u Francuskoj svrgnuti su _____ (**upisati naziv političke skupine**). Nakon toga uspostavljena je vlast _____ koji je imao pet članova. General _____ (**upisati ime i prezime**) izvršio je 1799. državni udar, a _____ godine okrunio se za francuskog cara. Iste je godine proglasio _____ (**upisati naziv dokumenta**), koji je odnose u francuskom društvu uredio temeljem jednakosti svih ljudi pred zakonom.

8. Osobe, godine i pojmove s popisa rasporedi u ispravan stupac u tablici.

Pijemont	Otto von Bismarck	pobjeda nad Francuskom	pobjeda nad Napuljskim Kraljevstvom
1861	1871	Camillo Cavour	Pruska

UJEDINJENJE ITALIJE	UJEDINJENJE NJEMAČKE

9. Slova ispred pojmova u lijevom stupcu upiši na odgovarajuću crtu ispred objašnjenja u desnom stupcu.

A. socijalizam	_____ demokratizacija političkog života
	_____ jednakost pred zakonom
B. liberalizam	_____ autoritet vlasti
	_____ stvaranje nacionalnih država
C. konzervativizam	_____ socijalna pravda
	_____ privatno vlasništvo
D. nacionalizam	_____ sloboda pojedinca
	_____ tradicija, vjera i moral

10. Promotri sliku i odgovori na pitanja.

Tko je osoba na slici? _____

Kako se naziva njegovo učenje? _____

Što je temelj tog učenja? _____

Kako se zove proglas koji sadrži načela tog učenja?

11. Pročitaj sljedeće rečenice. Ako je tvrdnja točna, zaokruži DA, a ako je netočna, zaokruži NE. Uz netočne tvrdnje na praznu crtu napiši ispravne tvrdnje.

Industrijalizacija je učinila Europu središtem gospodarske moći u svijetu. **DA – NE**

Kolonije su služile kao izvor jeftinih sirovina i kao tržište za europske proizvode. **DA – NE**

Stanovnici kolonija bili su vrlo dobro plaćena radna snaga, stoga su europski industrijalci rijetko otvarali pogone u kolonijama. **DA – NE**

Velika Britanija i Francuska bile su vodeće kolonijalne sile. **DA – NE**

12. Poveži svaku državu s vojnim savezom kojem je pripadala.

TROJNI SAVEZ

ANTANTA

Francuska

Njemačka

Italija

Velika
Britanija

Rusija

Austro-Ugarska
Monarhija

2. UTJECAJ INDUSTRIJSKIH REVOLUCIJA NA PROIZVODNJU I PROMET U HRVATSKOJ

1. Riješi rebus.

Rješenje: _____

2. Navedi **četiri** područja u kojima se upotrebljavao parni stroj. Istraži za svako od tih područja pa upiši primjer i način upotrebe parnog stroja.

Područje upotrebe parnog stroja

PODRUČJE UPOTREBE PARNOG STROJA	KAKO SE PARNI STROJ UPOTREBLJAVAO

3. Dopuni tablicu podacima koji nedostaju. Potom odgovori na pitanja ispod tablice.

izum	parobrod	
godina		1803.
izumitelj	Robert Fulton	

Navedi **četiri** promjene u proizvodnji i svakodnevnom životu ljudi koje su omogućili izumi navedeni u tablici.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Navedi jednu negativnu posljedicu primjene tih izuma.

4. Među ponuđenim osobitostima zaokruži one koje se odnose na stanje u hrvatskim zemljama na početku industrijalizacije (četiri su odgovora točna).

gradsko stanovništvo

prometna nepovezanost

razvijena tehnologija

niska produktivnost

visok postotak
nepismenosti

feudalni odnosi

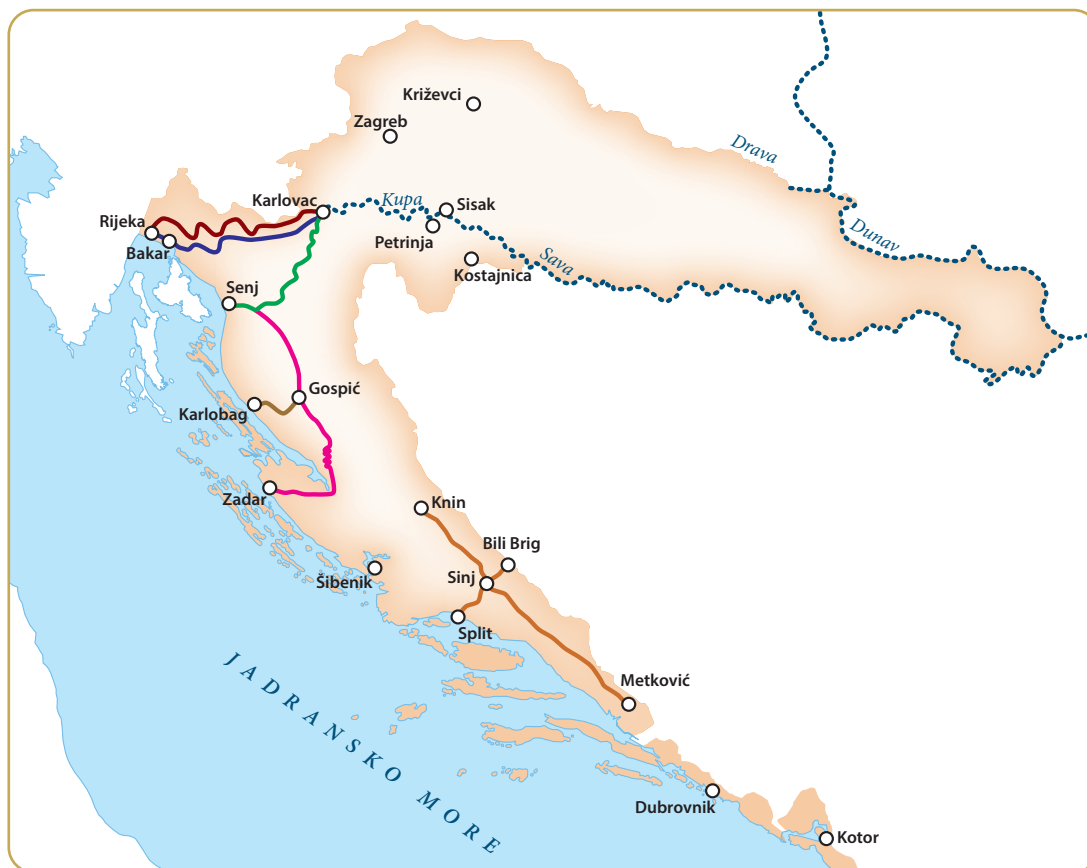
5. Odgovori na pitanja.

Kojim su dvjema odlukama habsburški vladari potaknuli razvoj pomorskog prometa na Jadranskom moru?

1. _____
2. _____

Opiši kako su te odluke utjecale na razvoj prometa i manufakturne proizvodnje u Hrvatskoj.

6. Sljedeće zadatke riješi na zemljovidu i odgovori na pitanja.

Navedi rijeke čiji su tokovi označavali žitnu magistralu.

1. _____
2. _____
3. _____

Zaokruži tri grada koji su u to vrijeme bili glavna prometna čvorišta u Hrvatskoj. Koje je gradove povezivala:

Karolinska cesta _____

Jozefinska cesta _____

Lujzinska cesta? _____

Ravnom crtom podcrtaj gradove koji su bili glavne luke na sjevernom Jadranu.

Slovom X označi grad u kontinentalnoj Hrvatskoj koji je postao glavno čvorište u trgovini žitom. Istraži kakav prometni značaj danas ima taj grad u Hrvatskoj.

7. Odgovori na pitanja.

Gdje je i kada osnovano prvo industrijsko poduzeće u Hrvatskoj?

Čime se bavilo i po čemu je značajno?

8. Pročitaj kratak tekst koji opisuje putovanje cestom od Karlovca do Zagreba u 19. stoljeću.

Cjelodnevno putovanje od Karlovca do Zagreba:

Put je doista trajao cijeli jedan dan. Na polovini puta, u selu Jaski, morali su se konji barem dva sata odmoriti. Za to vrijeme ručali smo u tamošnjoj veoma dobroj gostionici. Druga polovina puta, od Jaske do Zagreba, trajala je još mnogo duže, jer se cesta čas uspinje, čas spušta, a konje smo osim toga morali još jedamput

hraniti. To smo učinili na postaji Rakov Potok, pa smo tako u Zagreb stigli doista tek pred noć. Ulični pločnici u Zagrebu su toliko bili rđavi i neravni, da nas je vožnja gradom do našeg konačišta više umorila nego cijelo ostalo putovanje.

Imbro Ignjatijević Tkalac, Uspomene iz Hrvatske (Zagreb: Matica hrvatska, 1945.), 102-103.

Istraži i odgovori na pitanja.

Kolika je udaljenost između Zagreba i Karlovca? _____

Kojim se sve suvremenim prometnim sredstvima danas može doći iz jednoga grada u drugi?

Odaberi jedno od tih prometnih sredstava pa istraži koliko njime traje putovanje između tih gradova. Odgovor napiši na praznu crtu.

Usporedi današnje putovanje od Karlovca do Zagreba s onim opisanim u tekstu.

9. Pročitaj sljedeće rečenice. Ako je tvrdnja točna, zaokruži DA, a ako je netočna, zaokruži NE. Uz netočne tvrdnje na praznu crtu napiši ispravne tvrdnje.

Prva željeznička pruga koja je dotaknula hrvatski prostor prolazila je kroz Međimurje. **DA – NE**

Prvi vlak stigao je u Zagreb izravno iz Budimpešte još početkom 1860-ih. **DA – NE**

Željeznička pruga Zagreb – Karlovac dovršena je nekoliko godina nakon što je Zagreb spojen sa Zidanim Mostom. **DA – NE**

Zagreb je željeznicom bio povezan s Budimpeštom tek krajem 19. stoljeća. **DA – NE**

Senj je nakon razvoja riječke luke bilježio rast prometa jer su jedrenjaci postali sve popularniji. **DA – NE**

10. Zaokruži tri osobitosti koje se odnose na promjene što ih je željeznica donijela u hrvatske zemlje.

pojava radništva

gospodarski razvoj

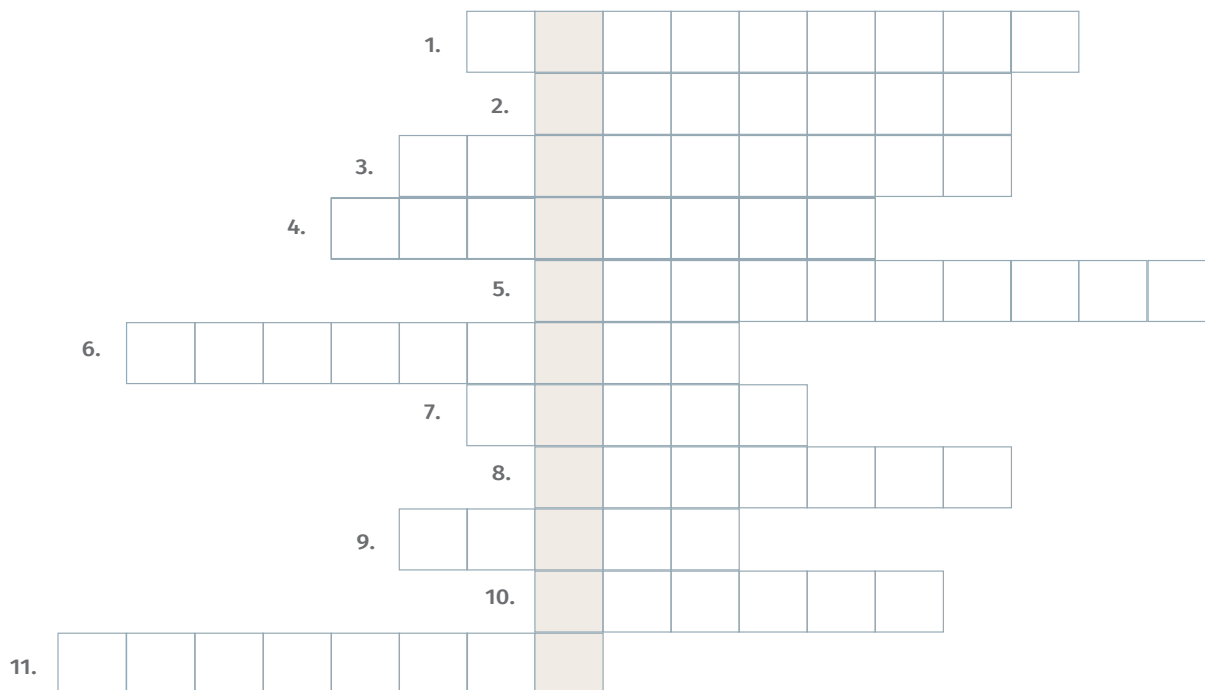
skuplja putovanja

otvaranje tvornica

jeftinija putovanja

spora industrijalizacija

11. Riješi križaljku. Rješenje se krije u plavo obojenom stupcu.

1. Gospodarska djelatnost koja primjenom strojeva ostvaruje proizvodnju. 2. Osoba koja stvara nove uređaje, strojeve, predmete ili procese. 3. Richard Trevithick izumio je parnu... 4. Prijevozno sredstvo koje je izumio Robert Fulton. 5. Radni prostor uređen i opremljen za izvođenje stručnih i znanstvena ispitivanja i istraživanja.	6. Cesta koja je povezivala Karlovac i Rijeku. 7. James Watt izumio je parni... 8. Električna... 9. Prvi vlak stigao je u Zagreb iz Zidanog... 10. Stanovnik Like. 11. Cesta koja je spajala Karlovac i Senj.

Rješenje: _____

Odaberi jedan izum ili otkriće osobe iz rješenja. Opiši kako je utjecao na svakodnevni život ljudi, ali i na današnjicu.
